

POWSZECHNA HISTORIA PRAWA

- prawo małżeńskie osobowe (1): do XVIII w.

dr Jan Halberda

PRZEDMIOT

- zawieranie małżeństwa,
  - zakończenie małżeństwa,
  - prawa i obowiązki niemajątkowe stron.
-
- Źródło prawa; powszechność.

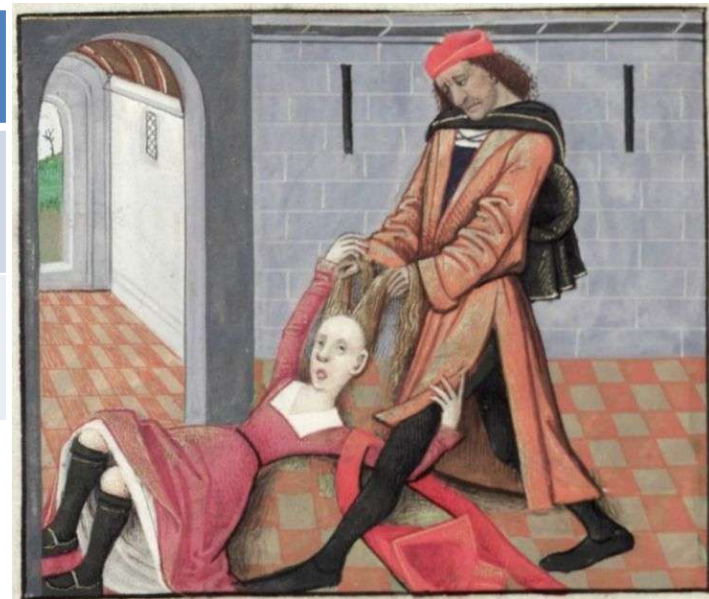
ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA ŚWIECKIEGO (1)

Pierwotnie istniejące sposoby zawarcia związku małżeńskiego:

PRZEZ FAKTYCZNE WSPÓLNE POŻYCIE

PRZEZ PORWANIE KOBIETY

KUPNO KOBIETY OD JEJ RODZINY

Następny slajd:

Średniowieczna ewolucja
kupna żony przez mężczyznę od jej rodziny --->>

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA ŚWIECKIEGO (2a)

KUPNO ŻONY JAKO CZYN- NOŚĆ REALNA	<ul style="list-style-type: none"> - TRANSAKCJA „Z RĘKI DO RĘKI” - MIĘDZY NARZECZONYM A OJCEM/OPIEKUNEM KOBIETY (<i>MUNTWALD</i>); - ZAPŁATA CENY W ZAMIAN ZA WYDANIE KOBIETY W POSIADANIE
	<ul style="list-style-type: none"> - Z CZASEM PRZEDMIOTEM TRANSAKCJI STAWAŁA SIĘ WŁADZA/OPIEKA NAD KOBIETĄ, - POCZĄTKOWO NIE BRANO POD UWAGĘ WOLI KOBIETY,

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA ŚWIECKIEGO (2b)

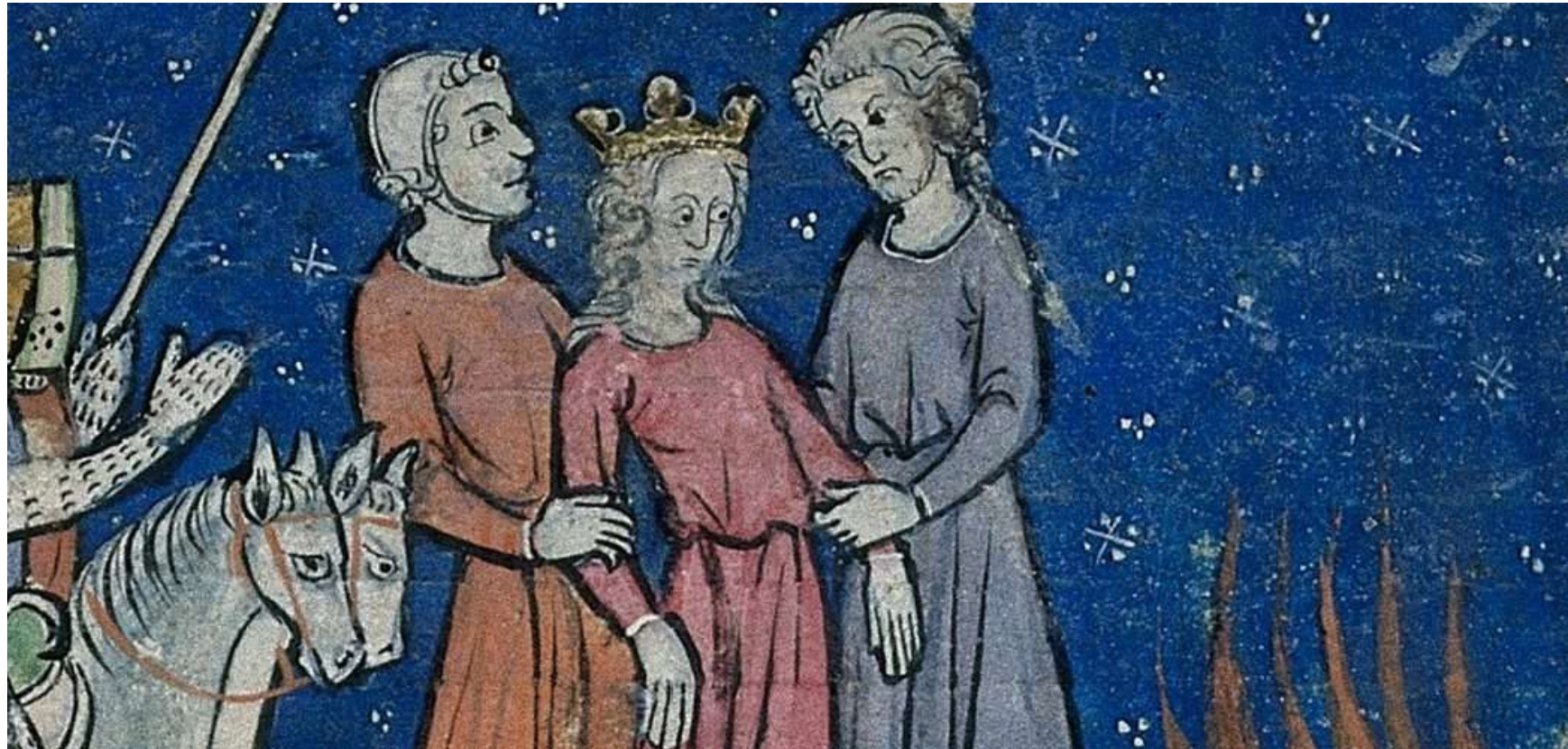
KUPNO ŻONY JAKO CZYN- NOŚĆ FOR- MALNA ->> ZMÓ- WINY i ZDA- WINY	ZMÓWINY: - USTALENIE INTENCJI ORAZ WARUNKÓW PRZYSZŁEGO MAŁŻEŃSTWA, GŁ. MAJĄTKOWYCH, - ZAPŁATA PRZEZ NARZECZONEGO CENY, POTE M ZADATKU, SYMBOLU (OBRĄCZKA) – TYTUŁEM GWARANCJI WYKONANIA ZOBOWIĄZANIA, - POZOSTAŁOŚCIĄ CENY BYŁO WIANO (ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK WDOWIEŃSTWA), - WRĘCZENIE PRZEZ MUNT WALDA SYMBOLU (FESTUCA, RÓŻDŹKA) – TYTUŁEM GWARANCJI WYKONANIA ZOBOWIĄZANIA, - UDZIAŁ POŚREDNIKA (DZIEWOSŁĘB),
--	---

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA ŚWIECKIEGO (2c)

<p>KUPNO ŻONY JAKO CZ. FORMAL- NA ->> ZMÓWI- NY, ZDAWINY \ </p>	<p>ZDAWINY:</p> <ul style="list-style-type: none"> - WYDANIE KOBIETY NARZECZONEMU, - PRZEPROWADZKA DO NOWEGO DOMU, - PRZEJĘCIE WŁADZY/OPIEKI – SYMBOLE (WZIĘCIE RĘKI, POSADZENIE NA KOLANACH, ZDJĘCIE WIANKA), - POKŁADZINY, <p>W CEREMONII NIE BRALI UDZIAŁU URZĘDNICY ANI DUCHOWNI – UROCZYSTOŚĆ W ZASADZIE PRYWATNA. NASTĘPNEGO DNIA MAŁŻEŃSTWO BYŁO BŁOGOSŁAWIONE.</p>
	<p>Z CZASEM OGRANICZENIU ULEGAŁA ROLA MUNTWALDA, NA PIERWSZE MIEJSCE WYCHODZIŁA SAMA KOBIETA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - STAWAŁA SIĘ STRONĄ UMOWY, - KONIECZNA ZGODA MUNTWALDA

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA ŚWIECKIEGO (2d)

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – ZAŁOŻENIA (1)

- **MAŁŻEŃSTWO JEST SAKRAMENTEM (JEST NIEROZERWALNE, PODLEGA SĄDOM KOŚCIELNYM), UDZIELAJĄ GO RÓWNI SOBIE MAŁŻONKOWIE W OBECNOŚCI KWALIFIKOWANEGO ŚWIADKA – KSIĘDZA**
- **FUNDAMENTY NAUKI PRAWA KANONICZNEGO:**
  - 1. PRAWIDŁOWE OŚWIADCZENIA WOLI**
  - 2. BRAK PRZESZKÓD MAŁŻEŃSKICH**
  - 3. KANONICZNA FORMA ZAWARCIA**

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – ZAŁOŻENIA (1A)

- KOŚCIÓŁ ZWALCZAŁ:
  1. POLIGAMIĘ,
  2. ROZWODY, MAŁŻEŃSTWA WDÓW,
  3. PORWANIA, PRZYMUS, KUPNO (KRYTYKOWAŁ
IGNOROWANIE WOLI STRON, ZWŁASZCZA
KOBIECY),
  4. INCEST,
  5. ŚWIEKROSTWO, SNOCHACTWO

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – STOPNIOWY ROZWÓJ (2)

FRANCJA X W. NIEMCY XII W.	JURYSDYKCJA KOŚCIELNA W SPRAWACH MAŁŻEŃSKICH (OSOBOWYCH)	
XI-XII W.	FORMA KOŚCIELNA ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA STOSOWANA W WYŻSZYCH STANACH SPOŁECZNYCH	W POZOSTAŁYM ZAKRESIE NIE PRZESTRZEGANE
SOBÓR LATERAŃSKI IV (1215)	WYMÓG ZAPOWIEDZI PRZEDŚLUBNYCH (W CELU WYKRYCIA PRZESZKÓD)	NIE PRZESTRZEGANE
SOBÓR TRYDENCKI (1563)	FORMA KOŚCIELNA (OŚWIADCZENIE WOLI, BRAK PRZESZKÓD)	SANKCJA NIEWAŻNOŚCI

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– OŚWIADCZENIE WOLI (3)

SPÓR O MOMENT ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA:

- MIĘDZY SZKOŁĄ BOLOŃSKĄ – WYSTARCZA FAKTYCZNE POŻYCIE (*COPULA CARNALIS*),
- A SZKOŁĄ PARYSKĄ (OPOWIEDZIAŁ SIĘ ZA NIĄ ALEKSANDER III W XII W.) – KONIECZNE JEST OŚWIADCZENIE WOLI (*CONSENSUS FACIT NUPTIAS*)
- OŚWIADCZENIE MUSI BYĆ PRAWIDŁOWE, BEZ WAD,
- ROZRÓŻNIENIE ***SPONSALIA DE FUTURO*** (ALE ZARĘCZENI, O ILE WYKAZALI WOLE – NP. *COPULA CARNALIS*, TO STAWALI SIĘ MAŁŻEŃSTWEM),
- ORAZ ***SPONSALIA DE PRESENTI***,

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– PRZESZKODY MAŁŻEŃSKIE (4)

- PRZESZKODY ZRYWAJĄCE (*IMPEDIMENTA DIRIMENTIA*);
- PRZESZKODY WZBRANIAJĄCE (*IMPEDIMENTA PROHIBENTIA*);
- PRZESZKODY NIEZNANE PRAWU KANONICZNEMU (PRZESZKODY PRAWA CYWILNEGO).

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– PRZESZKODY ZRYWAJĄCE (5)

IMPEDIMENTA DIRIMENTIA:

- - BIGAMIA,
- - POKREWIEŃSTWO NATURALNE, DUCHOWE, SZTUCZNE,
- - POWINOWACTWO,
- - BRAK CHRZTU,
- - NIECZYSTOŚĆ (kazuś wdowy),
- - ŚLUBY DUCHOWNE,
- - WADY OŚWIADCZENIA WOLI (PORWANIE, PRZYMUS, PODSTĘP, BŁĄD),
- - IMPOTENCJA, BRAK MOZLIWOŚCI KONTAKTU FIZYCZNEGO
- - BRAK WŁAŚCIWEJ FORMY (po 1563 r.),

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– PRZESZKODY WZBRANIAJĄCE (6)

IMPEDIMENTA PROHIBENTIA:

- - WIEK,
- - OKRES ŻAŁOBY PO ŚMIERCI MAŁŻONKA,
- - RÓŻNICA WIARY MIĘDZY CHRZEŚCIJANAMI.

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– PRZESZKODY PRAWA CYWILNEGO (7)

- - RÓŻNICA STANU (W RAZIE JEJ NIEŚWIADOMOŚCI PRZYJMOWANO ISTNIENIE BŁĘDU CO DO PRZYMIOTU MAŁŻONKA – BŁĄD BYŁ PRZESZKODĄ ZRYWAJĄCĄ),
- - BRAK ZGODY RODZICÓW (NP. WE FRANCJI PONIŻEJ WIEKU 25 LAT TRAKTOWANO TAKIE MAŁŻEŃSTWO JAKO *PER RAPTUS*, CO BYŁO KARANE ŚMIERCIA).

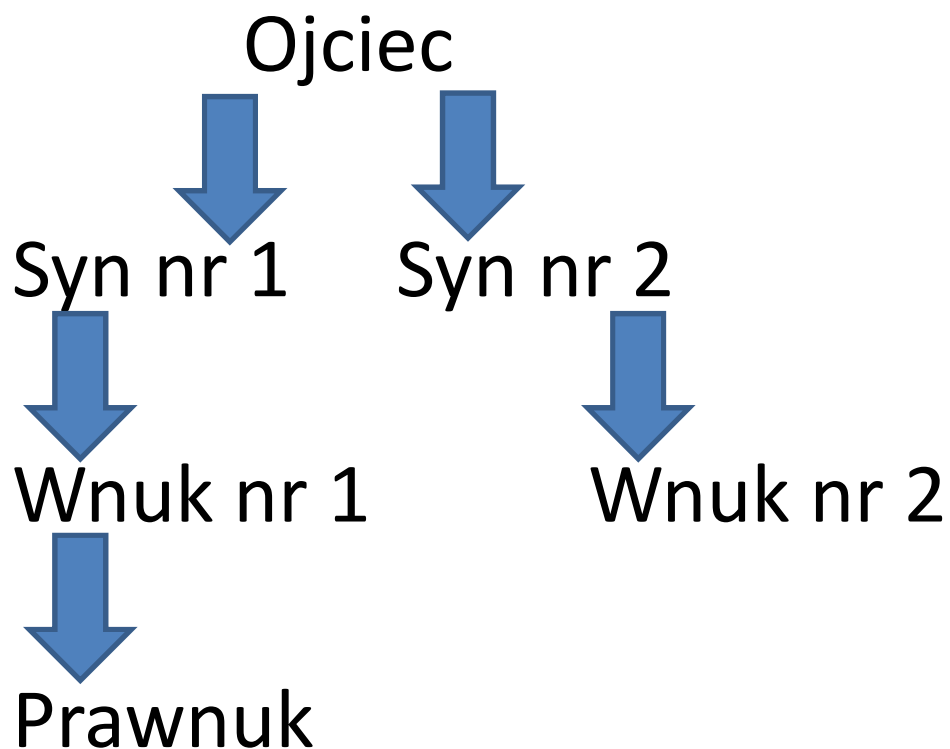

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– PRZESZKODA POKREWIEŃSTWA (8)

IMPEDIMENTA CONSANGUINITATIS:

- LINIA PROSTA BEZ OGRANICZEŃ,
- LINIA BOCZNA:
  - - POCZĄTKOWO – DO VI K.RZYMSKIEJ (*COMPUTATIO CIVILIS – TOT GRADUS, QUOT GENERATIONES*),
  - - OD X W. – DO VII K.KANONICZNEJ (*COMPUTATIO CANONICA – PARENTELE*),
  - - OD 1215 R. – DO IV K.KANONICZNEJ,
  - - OD 1918 R. – DO III K.KANONICZNEJ,
  - - OD 1983 R. – DO IV K.RZYMSKIEJ.

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– PRZESZKODA POKREWIEŃSTWA (8a)

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– FORMA ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA (9)

1. POCZĄTKOWO TOLEROWANO MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W FORMIE ŚWIECKEJ – UZNAWANO JE ZA TAJNE (*MATRIMONIA CLANDESTINA*),
2. DEKRET *TAMETSI* (1563):

ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA KANON.– FORMA ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA (9)

2. DEKRET *TAMETSI* (1563):

- - MIEJSCOWY PLEBAN JEDNEJ ZE STRON (*IN FACIE ECCLESIAE*),
- - 2 ŚWIADKÓW,
- - 3 ZAPOWIEDZI,
- - EGZAMIN PRZEDŚLUBNY,
- - KSIĘGI METRYKALNE,
- ***NARUSZENIE TYCH WARUNKÓW PROWADZIŁO DO NIEWAŻNOŚCI***

KRYZYS MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – STOPNIOWA LAICYZACJA (1)

PROTESTANCI	<ul style="list-style-type: none"> - MAŁŻEŃSTWO NIE JEST SAKRAMENTEM (JAK TWIERDZI SOBÓR), ALE UMOWĄ - REGULACJA I SĄDY ŚWIECKIE, ROZWODY
ANGLIA	<ul style="list-style-type: none"> - W POŁ. XVII WPROWADZONO (NIESKUTECZNIE) ŚLUBY ŚWIECKIE PRZED URZĘDNIKAMI, - POTEM REGULACJE ANGLIKAŃSKIE (DYSKRYMINACJA INNOWIERCÓW), - OD POŁ. XIX W. ŚLUBY ŚWIECKIE
HOLANDIA	<ul style="list-style-type: none"> - OD XVI W. ŚLUBY ŚWIECKIE

KRYZYS MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – STOPNIOWA LAICYZACJA (2)

KRYZYS MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – STOPNIOWA LAICYZACJA (2)

FRANCJA,
GALLIKANIE

- OPORY MONARCHII PRZED WŁADZĄ KOŚCIELNĄ,
- TEORIA: PRAWO KOŚCIELNE MOŻE OBOWIĄZYWAĆ TYLKO PO AKCEPTACJI PRZEZ WŁADZĘ PAŃSTWA -
- ORDONANS Z BLOIS (1579) WPROWADZAŁ TAMETSI Z MODYFIKACJAMI (NP. 4 ŚWIADKÓW),
- ROZDZIELENIE POJĘCIA UMOWY I SAKRAMENTU,
- DYSKRYMINACJA INNOWIERCÓW (HUGENOCI NIE MOGLI ZAWIERAĆ MAŁŻEŃSTW, ICH DZIECI BYŁY NIEŚLUBNE, MAJĄTEK NIE PODLEGAŁ DZIEDZICZENIU – KADUK KRÓLA),
- OD 1787 R. ŚLUBY CYWILNE DLA HUGENOTÓW – PRZED KSIĘDZEM KATOLICKIM LUB SĘDZIĄ DZIAŁAJĄCYMI JAKO URZĘDNIK PAŃSTWA

KRYZYS MAŁŻEŃSTWA KANONICZNEGO – STOPNIOWA LAICYZACJA (3)

OŚWIECONY
ABSOLUTYZM
W NIEMCZECH
I W AUSTRII

- POGLĄDY PRAWA NATURY O MAŁŻEŃSTWIE JAKO UMOWIE,
- EHEPATENT (1783) I LANDRECHT (1794):
A) ŚWIECKA REGULACJA WAŻNOŚCI (PRZESZKÓD), SKUTKÓW, STOSUNKÓW I ZAKOŃCZENIA MAŁŻEŃSTWA,
B) ROZWÓD (dla protestantów, nie dla katolików),
C) NIEZNANE PRAWU KANONICZNEMU PRZESZKODY – ZGODA RODZICÓW DLA NUPTURIENTÓW (W KONSEKWENCJI MOGŁO SIĘ POJAWIĆ MAŁŻEŃSTWO WAŻNE I NIEWAŻNE); ZAKAZ MAŁŻEŃSTW MIESZANYCH STANOWO (LANDRECHT),
D) ŚLUB W FORMIE WYZNANIOWEJ.

ZAKOŃCZENIE MAŁŻEŃSTWA

ŚMIERĆ	FIZYCZNA LUB CYWILNA
ROZWÓD	<ul style="list-style-type: none"> - POCZĄTKOWO PRZEZ POROZUMIENIE STRON LUB ODDALENIE ŻONY PRZEZ MĘŻA – MUSIAŁO BYĆ UZASADNIONE (CUDZOŁÓSTWO, BEZPŁODNOŚĆ, NASTAWANIE NA ŻYCIE), W PRZECIWNYM RAZIE ZEMSTA/ODSZKODOWANIE - KOŚCIÓŁ ZWALCZAŁ ROZWODY JUŻ OD KAPITULARZY FRANKOŃSKICH, - SUROGATEM BYŁA SEPARACJA OD STOŁU I ŁOŻA – ZWŁASZCZA PO TRYDENCIE, - DOPUSZCZALNY W PRAWACH PROTESTANCKICH, PRAWOSŁAWNYCH, U ŻYDÓW, - DOPUSZCZALNY W EHEPATENT, LANDRECHT, SYST. LAICKICH (KN, BGB, ZGB),
UNIEWAŻNIENIE	<p><i>MATRIMONIUM RATUM SED NON CONSUMATUM</i> – NIEDOPEŁNIONE FIZYCZNIE;</p> <p>MOŻLIWE UNIEWAŻNIENIE W RAZIE WSTĄPIENIA DO KLASZTORU LUB UZYSKANIA DYSPENSY,</p>
UNIEWAŻNIENIE	<p>W RAZIE WYSTĄPIENIE PRZESZKODY ZRYWAJĄCEJ – ZWŁASZCZA OPIERANO SIĘ NA WADLIWOŚCI OŚWIADCZENIA WOLI, WADLIWOŚCI DYSPENSY (RODY PANUJĄCE – NP. HENRYK VIII)</p>

STOSUNKI OSOBISTE MIĘDZY MAŁŻONKAMI

- JURYSDYKCJA KOŚCIELNA (W PRAWIE MAJĄTKOWYM ŚWIECKA),
- WŁADZA MĘŻOWSKA NAD ŻONĄ I DZIEĆMI,
- KOBIETA TRAKTOWANA JEST JAKO WIECZNIE MAŁOLETNIA,
- PRAWO KARCENIA,
- KOBIETA MA BRAK LUB OGRANICZONĄ ZDOLNOŚĆ DO CZYNNOŚCI PRAWNYCH; TZW. PRAWO KLUCZA – ZARZĄDZANIE GOSPODARSTWEM I CZELADZIĄ,
- DYSKRYMINACJA KOBIET ZWŁASZCZA W XIX W. W KODEKSIE NAPOLEONA (PRZESŁANKI ROZWODU PRZY CUDZOŁÓSTWIE).

SYSTEMY PRAWA MAŁŻEŃSKIEGO W XIX – XX WIEKU (1): LAICKI

TYP - LAICKI	ŹRÓDŁO PRAWA	TREŚĆ REGULACJI	ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA	ROZWÓD	JURYS-DYKCJA
REWO-LUCJA FRAN-CUSKA	USTAWA	ŚWIECKA; BRAK WYMOGU ZGODY RODZICÓW	PRZED URZĘDNI-KIEM	PRZED URZĘDNIKIEM; ŁATWY ROZWÓD	ŚWIECKA
KODEKS NAPO-LEONA		ŚWIECKA; WYMÓG ZGODY RODZICÓW/DZIADKÓW PONIŻEJ 21/25 LAT, WYMÓG AKTÓW USZANOWANIA PONIŻEJ 25/30 LAT; BRAK WYMOGU OD 1907 R.		PRZED SĄDEM;	
NIEMCY, BGB		ŚWIECKA	OD 1875 R. OBOWIĄZK. ŚLUBY CYWILNE	TAK	

SYSTEMY PRAWA MAŁŻEŃSKIEGO W XIX – XX WIEKU (2): MIESZANY

TYP - MIESZANY	ŹRÓDŁO PRAWA	TREŚĆ REGULACJI	ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA	ROZWÓD	JURYS-DYKCJA
EHE-PATENT, LAND-RECHT	USTAWA	ŚWIECKA (MAŁŻEŃSTWO TO UMOWA), ALE Z KONCESJAMI NA RZECZ WYZNANIOWEJ	FORMA KOŚCIELNA (W LANDRECHTIE WYJĄTKOWO CYWILNA)	TAK (W EHEPATENT JEŚLI DOPUSZCZA TO PRAWO WYZNANIOWE)	ŚWIECKA
ABGB			FORMA KOŚCIELNA (OD POŁ. XIX W. ŚLUBY CYWILNE DLA BEZWYZNANIOWCÓW; <i>NOTZIVILEHE</i> – W RAZIE PRZESZKODY KANONICZNEJ NIE ZNANEJ PRAWU CYWILNEMU)	JEŚLI DOPUSZCZA TO PRAWO WYZNANIOWE, NP. PROTESTANCKIE, TALMUD	
KCKP (1825)			FORMA KOŚCIELNA	- BRAK ROZWODÓW DLA KATOLIKÓW	
				JEŚLI DOPUSZCZA TO PRAWO WYZNANIOWE	

SYSTEMY PRAWA MAŁŻEŃSKIEGO W XIX – XX WIEKU (3): WYZNANIOWY

TYP	ŹRÓDŁO PRAWA	TREŚĆ REGULACJI	ZAWARCIE MAŁŻEŃSTWA	ROZWÓD	JURYS- DYKCJA
WYZNA- NIOWY					
ZWÓD PRAW (1832), PRAWO O MAŁŻEŃ- STWIE (1836)	USTAWA	WYZNA- NIOWA	FORMA KOŚCIEL- NA	JEŚLI DOPUSZ- CZA TO PRAWO WYZNA- NIOWE	KOŚ- CIEL- NA

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (1)

§ 64. Między chrześcianami i osobami, które wiary chrześcijańskiej nie wyznają, ważne małżeństwo zawieraniem być nie może.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (2)

§ 77. Zezwolenie na małżeństwo między osobą katolickiego a osobą niekatolickiego wyznania, oświadczonem być powinno wobec dwóch świadków przed katolickim duchownym; wszelako na żądanie drugiej strony, może także niekatolicki duchowny znajdować się przy tej uroczystej czynności.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (3)

§ 111. Ważne małżeństwo między ..... tylko przez śmierć jednego z małżonków rozwiedzionem być może. Podobnie jest nierozwiązalnym małżeństwo, jeżeli już w czasie zawarcia onegoż, jedna chociażby tylko strona wyznawała religię .....

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (4)

§ 136 Małżeństwo ważne zawiera się przez ślub duchowny.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (5)

§ 115. Małżonkom nie wyznającym religii katolicko-chrześcijańskiej, dozwala ustawa według zasad ich religii żądać rozwodu dla ważnych przyczyn.

Przyczynami takimi są:

- dopuszczenie się przez małżonka cudzołóstwa lub takiej zbrodni, za którą na karę przynajmniej pięcioletniego więzienia był skazanym; (cdn)

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (6)

- złośliwe opuszczenie przez niego drugiego małżonka i niestawienie się w ciągu jednego roku pomimo publicznego zapoznania przez sąd w tym przypadku, gdy miejsce pobytu jego nie było wiadomem;
- nastawanie życiu lub zdrowiu zagrażające; ciężkie i częste pokrzywdzenie na ciele;
- nieprzewyciężony wstręt, dla którego obudwoje małżonkowie żądają rozwodu; w tym atoli ostatnim przypadku rozwód nie może być od razu udzielonym, lecz naprzód i według okoliczności kilka razy rozdział co do stołu i łoża dozwolonym być winien.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (7)

§ 133. Małżeństwo ważne między ..... zawarte, może być rozwiązaniem za wzajemnym dobrowolnym zezwoleniem małżonków, przez list rozwodowy, przez męża żonie dany;

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (8)

...przedewszystkiem jednak obowiązani są małżonkowie oświadczyć wprzód rabinowi lub szkolnikowi chęć rozwiedzenia się. Rabin lub szkolnik powinni użyć najenergiczniejszych przełożeń, dla pojednania małżonków, i wtenczas dopiero gdy przełożenia te skutku nie odniosą, wydać onymże świadectwo na piśmie, że obowiązku swego dopełnili, lecz pomimo wszelkiego usiłowania, onychże od ich zamiaru odwieść nie mogli.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (9)

148. Syn przed skończonym dwudziestym piątym rokiem wieku swego, a córka przed skończonym dwudziestym pierwszym, nie mogą zawierać małżeństwa, bez zezwolenia oycy swego i matki; w przypadku różności zdań, dosyć jest na zezwoleniu oycy.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (10)

151. Dzieci rodziny, doszedłszy lat wieku swego oznaczonych artykułem 148. obowiązane będą przed zawarciem małżeńskiego związku, prosić przez uroczysty akt uszanowania, o radę oycy i matki, albo dziadów i bab gdy oyciec i matka nie żyją, lub są w niemożności oświadczenia woli swojej.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (11)

152. Od pełnoletności ustanowionej artykułem 148. aż do trzydziestu lat skończonych dla synów, a dwudziestu pięciu dla córek, akt uszanowania, przepisany artykułem poprzedniczym, i na który zezwolenie do związków małżeńskich nie nastąpiło, odnawiany będzie po dwa razy jeszcze, to jest raz co miesiąc, a w miesiąc po ostatniem odnowieniu, można, choć bez otrzymanego zezwolenia, związek małżeński zawrzeć.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (12)

63. Nim nastąpi obchód małżeński, urzędnik stanu cywilnego ogłosi dwie ..., z ośmiodniową przerwą czasu między nimi, w niedzielę, przede drzwiami domu gminnego.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (13)

75. W dniu przez strony oznaczonym, po upłynionym czasie od zapowiedzi, urzędnik stanu cywilnego, w domu gminnym, w przytomności czterech świadków, krewnych lub niekrewnych, przeczyta stronom wzwyż rzeczony akta, względem stanu i formalności małżeńskiego związku, i Rozdział VI. z tytułu o Małżeństwie względem wzajemnych praw i powinności małżonków; oświadczą strony jedna po drugiej, iż chcą się pobrać za małżonków, i urzędnik w imieniu prawa, wyrzecz: iż są złączeni małżeńskim związkiem, i akt do tego stosowny natychmiast spisze.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (14)

229. Mąż żądać może rozwodu, z przyczyny cudzołóstwa żony swojej.

230. Żona może żądać rozwodu, a przyczyny cudzołóstwa męża swego, gdy mąż trzymać będzie nałożnicę w domu wspólnym.

TEKSTY ŹRÓDŁOWE (15)

165. Małżeństwo obchodzone będzie publicznie, przed urzędnikiem cywilnym zamieszkania, iednego z oblubieńców.

Za tydzień

– PRAWO MAŁŻEŃSKIE
MAJĄTKOWE/PRAWO SPADKOWE